Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U003778

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 25-09-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Алексєєв Анатолій Анатолійович

2. Anatoly A. Alekseev

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 263

Назва наукової спеціальності: Цивільна безпека

Галузь / галузі знань: цивільна безпека

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Цивільна безпека

Дата захисту: 26-09-2025

Спеціальність за освітою: нафтогазова інженерія та технології

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 10551

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет "Дніпровська політехніка"

Код за ЄДРПОУ: 02070743

Місцезнаходження: проспект Дмитра Яворницького, буд. 19, Дніпро, Дніпровський р-н., 49005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет "Дніпровська політехніка"

Код за ЄДРПОУ: 02070743

Місцезнаходження: проспект Дмитра Яворницького, буд. 19, Дніпро, Дніпровський р-н., 49005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 23.01.93

Тема дисертації:

1. Формування культури безпеки на підприємствах за соціально-психологічними аспектами

2. Formation of Safety Culture in Enterprises Based on Socio-Psychological Aspects

Реферат/анотація:

1. У дисертаційній роботі, що є завершеною науково-практичною роботою, подано вирішення актуальної науково-прикладної задачі з визначення взаємозв'язку між соціально-психологічними аспектами діяльності працівників (виражені індивідуальними психологічними особливостями людини, динамікою взаємодії з оточуючими людьми та соціальним середовищем) та рівнем культури безпеки в організаціях, що дозволяє підвищити результативність виконання вимог з безпеки праці. Проведений аналіз причин травматизму на підприємствах в Україні, особливо в нафтогазовій промисловості, вказує на низьку результативність функціонування системи управління охороною праці в організаціях, що проявляється у високому рівні нещасних випадків та професійних захворювань, формальному ставлення працівників до вимог безпеки праці, низькій культурі безпеки, пасивності працівників у питання безпеки праці, зростанні плинності кадрів та інше. Наявні негативні чинники діяльності системи управління охороною праці вимагають впровадження

необхідних змін в національне законодавства з охорони праці, що сприятиме внутрішній перебудові корпоративних норм і процедур в організаціях. Ключовими елементами ефективного управління системою охорони праці та забезпечення здоров'я працівників є: формування сталої культури безпеки в організації, що розвивається завдяки лідерським якостям у виробничих підрозділах; постійна ідентифікація небезпек та оцінка ризиків; обґрунтоване впровадження запобіжних та захисних заходів; систематичне навчання персоналу з питань безпеки праці; а також проведення регулярних і позапланових перевірок стану охорони праці. Ці складові закладають фундамент для створення безпечного та здорового робочого середовища на підприємствах України, сприяючи зниженню професійних ризиків та підвищенню загального рівня промислової безпеки. Визначені етапи розвитку культури безпеки в організації у відповідності до ставлення працівників до виконання вимог з безпеки праці, які визначаються на основі розвитку соціально-психологічних аспектів відповідальності, дисциплінованості, активності у міжособистісних та міжгрупових відносинах, що проявляються у виконанні вимог з безпеки праці. Запропоновано виділити п’ять етапів розвитку культури безпеки в організації: - «байдужість», характеризується виконанням вимог з безпеки праці на рівні набутих рефлексів працівниками; - «реагування», характеризується частковим виконанням безпекових вимог, за рахунок почуття самозбереження; - «залежність», характеризується формальним виконанням вимог з безпеки праці, за умови контролю за діями працівників з боку керівника і фахівця з безпеки праці; - «незалежність», характеризується дотриманням вимог з безпеки праці, через усвідомлене відношення до безпечної поведінки на робочому місці та формування відповідної культури безпеки; - «взаємозалежність», характеризується повним виконанням вимог з безпеки праці, без примусу на основі взаємодії між працівниками. Дослідження виявляють значний взаємозв'язок між дотриманням норм охорони праці працівниками та прогресивними етапами розвитку культури безпеки в організації, що супроводжується зростанням рівня усвідомленості персоналу. Цей процес сприятливо впливає на підвищення відповідальності, дисциплінованості та активності у міжособистісних та міжгрупових взаємодіях. Виявлено, що на рівень виконання вимог охорони праці суттєво впливає сформована в організації система цінностей, яка нерозривно пов'язана з соціально-психологічними аспектами. Ці аспекти формують систему взаємних зобов'язань та компромісів, що дозволяє запобігти виникненню напруженості між різними організаційними процесами та забезпечує адекватну реакцію на внутрішні та зовнішні загрози. Соціально- психологічні фактори також відіграють ключову роль у становленні рівнів культури безпеки, які можуть варіюватися від початкової байдужості до високого рівня взаємозалежності. Розуміння ступеня розвитку культури безпеки розкриває сутність прийняття управлінських рішень в організації та впливає на вибір методів оцінювання професійних ризиків. Крім того, встановлено взаємозв'язок між стадіями розвитку організації згідно з відомими моделями організаційного розвитку та відповідними рівнями розвитку культури безпеки. Це дозволило визначити релевантні превентивні та захисні заходи для забезпечення дотримання вимог охорони праці та здоров'я працівників на конкретному етапі розвитку організації. Такий комплексний підхід сприяє створенню ефективнішої системи управління охороною праці, яка враховує специфіку та потреби організації на кожному етапі її еволюції.

2. This dissertation, which is a completed scientific and practical work, presents a solution to a relevant applied scientific problem: determining the interrelation between the socio-psychological aspects of employees' activities and the level of safety culture in organizations. This interrelation ensures increased effectiveness of occupational health and safety management systems by enhancing compliance with occupational safety requirements. An analysis of the current occupational health and safety management system at oil refining enterprises in Ukraine reveals that this sector is among the most hazardous and therefore demands a high level of safety organization. The current system is based on national legislation, international standards, and internal corporate regulations. Key components of effective occupational health and safety management include forming a relevant safety culture within the organization, which is grounded in developing leadership potential in production units for risk identification and assessment, justification of preventive and protective measures, employee training, and safety audits. The dissertation defines stages in the development of safety culture in an organization, aligned with employees’ attitudes toward compliance with safety requirements. These attitudes are shaped by socio-

psychological aspects such as responsibility, discipline, and interpersonal and intergroup activity, all of which manifest in adherence to occupational safety standards. Five stages of safety culture development in organizations are proposed: - "Indifference", characterized by compliance based on ingrained reflexes rather than awareness; - "Reactive", marked by partial compliance driven by self-preservation instincts; - "Dependent", defined by formal compliance under the supervision of a manager or safety specialist; - "Independent", where employees consciously follow safety rules, recognizing the importance of safe behavior at work; - "Interdependent", characterized by full compliance without coercion, based on collaboration, mutual assistance, and support among workers. A relationship has been established between employees' compliance with safety requirements and the corresponding stage of safety culture development, which reflects the evolving awareness within the organization and manifests in greater responsibility, discipline, and social engagement. The study shows that the degree of compliance is influenced by the organization's value system, which is shaped by socio-psychological aspects. These aspects create a framework of commitments and compromises that help avoid tension between mechanistic and organizational processes, service and integration, positioning and differentiation, and facilitate proper responses to internal and external threats. Furthermore, these socio-psychological factors influence the safety culture level – ranging from indifference to interdependence – and their understanding clarifies decisionmaking processes and the selection of professional risk assessment tools. The dissertation identifies a correlation between the Adizes organizational life cycle model stages and safety culture development levels. This connection enables the definition of effective preventive and protective measures corresponding to the organization's development stage. Based on organizational development stages, managerial attitudes toward occupational health and safety were analyzed and grouped into three zones: - The first zone indicates the absence of compliance and preventive/protective safety measures; - The second zone is characterized by planning and implementation of such measures; - The third zone reflects full implementation of preventive and protective safety measures. A process for improving safety culture levels was developed, considering the influence of safety specialists, managers, self-awareness, and mutual assistance. This process includes five steps: 1. Conducting workplace safety audits to define the boundaries of acceptable and appropriate employee behavior; 2. Analyzing audit results by evaluating compliance coefficients and employee personality traits (extraversion, agreeableness, openness, conscientiousness, and neuroticism); 3. Calculating the overall safety compliance coefficient according to the safety culture level and the organization's development stage; 4. Justifying measures to transition to a higher safety culture stage and identifying competencies for managers, safety officers, and employee self-awareness regarding safety; 5. Preparing for a new safety audit to verify the effectiveness of implemented measures.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Бородіна Н.А., Чеберячко С.І., Дерюгін О.В., Алексєєв А.А. Розробка процедури керування психосоціальними ризиками на промислових підприємствах. Науковий вісник ДонНТУ, 2023. №1(10).
- Чеберячко С.І., Пищикова О.В., Дерюгін О.В., Станіславчук О.В., Алексєєв А.А. Впровадження керування ризиками стресу в системах управління охороною здоров'я і безпекою праці. Вісник КНУ, 2023., 20 (2), 149-155.
- Tsopa V.A., Cheberyachko S.I., Deryugin O.V., Aleksieiev A.A., Stanislavchuk, O.V. & Stolbchenko, O. (2023). Practical steps in psychosocial risks assessment. Social Development and Security, 13 (4), 269-286,

- Tsopa V.A., Cheberiachko, S.I., Yavorska, O.O., Deryugin, O.V., Aleksieiev A.A. (2022). Improvement of the safe work system. Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu, 6, 104-111.
- Tsopa V.A., Cheberiachko, S.I., Yavorska, O.O., Deryugin, O.V., Aleksieiev A.A. (2024). The relationship between the development of a safety culture and the implementation of safety requirements in organisations. Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu, 6, 101-108

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0121U108675

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Чеберячко Сергій Іванович
2. Cheberiachko Serhii I.

Кваліфікація: д. т. н., професор, 05.26.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет "Дніпровська політехніка"

Код за ЄДРПОУ: 02070743

Місцезнаходження: проспект Дмитра Яворницького, буд. 19, Дніпро, Дніпровський р-н., 49005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сапожнікова Наталя Юріївна
2. Nataly J. Sapozhnikova

Кваліфікація: к. т. н., доц., 05.18.13

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Одеська політехніка"

Код за ЄДРПОУ: 43861328

Місцезнаходження: пр. Шевченка, буд. 1, Одеса, 65044, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Цимбал Богдан Михайлович

2. BOHDAN TSYMBAL

Кваліфікація: д. держ. упр., доц., 25.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет цивільного захисту України

Код за ЄДРПОУ: 08571363

Місцезнаходження: вул.Онопрієнка, 8, Черкаси, Черкаський р-н., 18034, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Державна служба України з надзвичайних ситуацій

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Маматова Тетяна Валеріївна

2. Tetiana Mamatova

Кваліфікація: д. держ. упр., професор, 25.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1844-5377

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет "Дніпровська політехніка"

Код за ЄДРПОУ: 02070743

Місцезнаходження: проспект Дмитра Яворницького, буд. 19, Дніпро, Дніпровський р-н., 49005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Радчук Дмитро Ігорович

2. Dmytro I. Radchuk

Кваліфікація: к. т. н., доц., 05.26.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет "Дніпровська політехніка"

Код за ЄДРПОУ: 02070743

Місцезнаходження: проспект Дмитра Яворницького, буд. 19, Дніпро, Дніпровський р-н., 49005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Павличенко Артем Володимирович
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Павличенко Артем Володимирович
Відповідальний за підготовку облікових документів	Макуріна Олександра Андріївна
Реєстратор	УкрІНТЕІ
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна